

Nd.

434. Frumvarp

til laga um forkaupsrjett á jörðum.

Frá landbúnaðarnefnd.

I. kafli.

Um forkaupsrjett á leigujörðum.

1. gr.

Pegar jarðeign, sem er í bygging, gengur kaupum og sölum, skal hún fyrst boðin til kaups leiguliða. Vilji hann framhalda ábúðinni og borga jafnmikið verð fyrir jörðina eins og aðrir, þá skal hann öðrum fremur hafa rjett til að ná kaupum á henni fyrir það verð, enda sje honum eigi gerð erfðari borgunarkjör, eða aðrir skilmálar, en í raun og veru standa til boða frá öðrum.

Nú hefir ábúandi sagt jörð lausri, eða honum verið löglega bygt út frá næstu fardögum, og heldur hann þá forkaupsrjetti, það sem eftir er af ábúðartið hans, meðan jörð er óbygð. En frá þeim tíma á sá forkaupsrjettinn, sem

ætlað að taka jörðina til ábúðar næsta fardagaár og hefir fengið bygging fyrir henni.

Nú eru ábúendur á jarðeign þeirri, er selja skal, fleiri en einn, og skal þá bjóða hana alla sjerhverjum þeirra til kaups. Vilji fleiri en einn þeirra kaupa, þá skal sá ganga fyrir, sem áður kann að eiga eitthvað í jörðinni, en annars ræður eigandi hverjum þeirra hann selur.

2. gr.

Nú eru afrjettalönd eða óbygð lönd, er nota má til afrjetta, seld út af fyrir sig, og á þá sveitarfjelag það, eða sveitarfjelög þau, sem land það liggur undir, forkaupsrjettinn.

3. gr.

Nú eru ítök, skógar, fossar eða önnur jarðargögn, sem skilin eru eða skilin verða frá jörðu, önnur en laxveiði og silungsveiði, seld eða leigð út af fyrir sig, og á þá sá forgangsrjett til kaups eða leigu, er land á undir.

4. gr.

Nú afsalar sá sjer forkaupsrjetti, er hann hefir samkvæmt 1. eða 3. gr., og öðlast þá sveitarfjelag það, er jörð eða jarðargögn liggja í, forkaupsrjettinn.

5. gr.

Sá, er neyta vill forkaupsrjettar, skal segja til þess innan hálfis mánaðar frá því er honum voru boðin kaupin, ella má öðrum selja. Sama er og um leigurjett samkvæmt 3. gr.

Rjett er að bjóða sveitarfjelagi kaup, að frágengnum þeim, er forkaupsrjettinn á, þótt hann sje enn eigi búinn að afsala sjer forkaupsrjettinum.

Yfirlýsing þess, er forgangsrjett á samkvæmt 1., 2. og 3. gr., um að hann afsali sjer forgangsrjettinum, gildir eigi lengur en 6 mánuði.

6. gr.

Sje eigi gætt fyrirmælanna í 1.—4. gr., getur sá, er forgangsrjettur hans er fyrir borð borinn, krafist þess, að gerningur sá, sem í bága fer við ákvarðanir þessar, sje ógildur metinn gagnvart honum, og á hann rjett á að ganga inn í kaupin eða leiguna, enda sje lögsókn til þess hafin innan 6 mánaða frá því, er hann sjekk vitneskju um misfelluna, og málinu fram haldið með hæfilegum hraða. Auk þess ber seljanda að bæta rjetthafa tjón það, er hann kann að hafa beðið af broti gegn ákvæðum laga þessara.

II. kafli.

Um forkaupsrjett á sjálfsábúðarjörðum.

7. gr.

Þegar jörð í sjálfsábúð er til sölu, skal sá jafnan sitja fyrir kaupum, sem tekur jörðina til ábúðar, þó svo, að hann greiði ekki minna verð fyrir

hana en aðrir bjóða, enda sje honum ekki settir harðari greiðsluskilmálar en í raun og veru standa til boða frá öðrum.

8. gr.

Nú eru ítök eða önnur jarðargögn seld út af fyrir sig, og gilda þá forkaupsrjettarákvæði 3. gr.

9. gr.

Nú afsalar sá sjer forkaupsrjetti, er hann hefir samkvæmt 7. eða 8. gr., og öðlast þá sveitarfjelag það, er jörð eða jarðargögn liggja í, forkaupsrjettinn.

10. gr.

Sá, er neyta vill forkaupsrjettar, skal segja til þess innan hálfis mánaðar frá því er honum voru boðin kaupin, ella má öðrum selja.

11. gr.

Sje eigi gætt fyrirmælanna í 7.—9. gr. um forkaupsrjett, gilda um það ákvæði 6. gr.

III. kafli.

Um forkaupsrjett landssjóðs.

12. gr.

Þegar jörð er til sölu, og hvorki einstaklingur eða sveitarfjelag vill nota kauprjett sinn samkvæmt því, sem áður er sagt í lögum þessum, skal jafnan skylt að bjóða landssjórninni kaup á jörðinni fyrir landssjóð.

13. gr.

Nú tilkynnir eigandi, eða annar fyrir hans hönd, landssjórninni, að jörð sje til sölu samkvæmt 1. gr., og skal hún þá afla sjer nauðsynlegra upplýsinga um jörðina og sannvirði hennar, og tilkynna hlutaðeiganda innan mánaðar, hvort hún vilji nota kauprjett landssjóðs. Kostnaður, er af kaupnum leiðir, greiðist úr landssjóði.

Ef seljandi fær herra boð í jörðina en landssjórninni þykir aðgengilegt, er hann sjálfráður um söluna.

14. gr.

Kaupverðið greiðist úr landssjóði.

Stjórnarráðið gerir nauðsynlegar ráðstafanir um bygging jarðanna, en um umráð þeirra fer eins og lög ákveða.

15. gr.

Nú er jörð seld, án þess gætt sje fyrirmæla 12. gr., og er landssjórninni þá heimilt að rifta sölunni og kaupa fyrir sama verð og jörðin seldist síðast fyrir. Eigi má þó rifta sölu, eftir að 6 mánuðir eru liðnir frá því að kaup voru gerð.

16. gr.

Hreppstjórum er skylt að hafa eftirlit með því, að fyrirmælum 12. gr. sje hlýtt. Ef út af er brugðið, skal hreppstjóri tafarlaust tilkynna það sýslumanni.

17. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi numin lög nr. 30, 20. okt. 1905, um forkaupsrjett leiguliða o. fl.

Greinargerð.

Frumvarp þetta er fram komið af því, að tekin eru aftur frv. um forkaupsrjett á sjálfsábúðarjörðum og jörðum, er landssjóður óðlast forkaupsrjett á. Eru í frv. tekin upp lög um forkaupsrjett leiguliða o. fl. með breyttri fyrirsögn. Búið er að ræða málið í neðri deild og skrifa um það tvö nefndarálit, svo óþarfi er að fjölyrða hjer um það. Ef aukinn er forkaupsrjetturinn, er betra að hafa ein lög um hann en mörg.